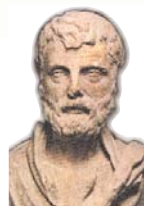
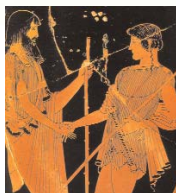

ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ

Α΄

Από τον Θησέα στον Ηρώδη τον Αττικό

ΣΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΧΡΟΝΙΑ

«ΞΕΚΙΝΑΜΕ ΠΑΜΕ ΜΑΚΡΙΑ...»

Το ταξίδι μας στα Επτάνησα τελείωσε. Ανεβαίνουμε στα ποδήλατά μας και ξεκινάμε για ένα άλλο μέρος της Ελλάδας πλούσιο σε ιστορία και φυσικές ομορφιές: τη Στερεά Ελλάδα.

Όπως βλέπετε στον χάρτη, η Στερεά Ελλάδα είναι ένα γεωγραφικό διαμέρισμα της Ελλάδας, που βρίσκεται ανάμεσα στην Ήπειρο, τη Θεσσαλία και την Πελοπόννησο. Ονομάστηκε έτσι με την ίδρυση του ελληνικού κράτους για να ξεχωρίζει από την Πελοπόννησο και

Ο Παρθενώνας.

τα νησιά. Λέγεται όμως και Ρούμελη από την τουρκική λέξη Ρουμιλέ (δηλαδή χώρα των Ελλήνων – Ρωμιών). Στη Στερεά Ελλάδα ανήκει και το νησί της Εύβοιας. Σύμφωνα με την παράδοση οι πρώτοι κάτοικοι της περιοχής ήταν οι Λέλεγες και οι Πελασγοί.

- Ποιοί είναι οι νομοί και οι μεγαλύτερες πόλεις της Στερεάς Ελλάδας;

Πολιτικός χάρτης της Στερεάς Ελλάδας.

Η Αθήνα... ένας περίπατος...

Ζάππειο Μέγαρο.

Καλλιμάρμαρο Στάδιο.

Στύλοι
του
Ολυμπίου
Διός.

Πλάκα.

Θέατρο
του
Διονύσου.

Προπύλαια.

Ναός της Απέρου Νίκης.

Ωδείο Ηρώδη του Αττικού.

Νεοκλασικό σπίτι.

Γκραβούρα «Το μνημείο των ανέμων».

Θολωτός τάφος του Μινύου 13ος π.Χ. αιώνας.

Μελέτη στην αρχαία αγορά.

Όψη της νέας Αθήνας.

Ο Αλέξανδρος, η Σοφία και ο Στιβ πριν ξεκινήσουν το οδοιπορικό τους στην ιστορία της Στερεάς Ελλάδας έζησαν μια μοναδική εμπειρία. Παρακολούθησαν έναν αγώνα ράλι. Το «Ράλι Ακρόπολις» συμπλήρωσε μισό αιώνα ζωής (1953-2003) και εξακολουθεί να είναι μια απίστευτη περιπέτεια με αυτοκίνητα στα βουνά της Ελλάδας. Έχει πολλούς οπαδούς σε όλο τον κόσμο και προσελκύει πολλούς οδηγούς.

ΑΘΗΝΑΪΚΑ ΝΕΑ

Με μεγάλη συμμετοχή ξεκίνησε και φέτος το γνωστό Ράλι Ακρόπολις. Στο ράλι αυτό, που έχει γίνει πλέον θεσμός, οι διαγωνιζόμενοι συμμετέχουν όχι μόνο για το κύπελλο, αλλά και για τη διαδρομή καθώς έχουν την ευκαιρία να απολαύσουν από κοντά τις ομορφιές του τόπου μας.

- Έχεις ακούσει ποτέ για το «Ράλι Ακρόπολις»; Αν ναι, τι ξέρεις γι' αυτό; Θα θέλατε να πάρετε κι εσείς μέρος σε έναν τέτοιο αγώνα;

Ο νομός Απωλοακαρνανίας έχει μεγάλη ποικιλία πανίδας (πουλιά, θηλαστικά, αμφίβια, ψάρια) και χλωρίδας.

Ο Αχελώος ποταμός, οι λιμνοθάλασσες, όπως αυτή του Μεσολογγίου, του Απωλικού, της

Κλείσοβας, οι εκβολές των ποταμών Αχελώου και Εύννου, ο Αμβρακικός κόλπος, οι πολλές λίμνες και η εναλλαγή τους με τα βουνά αποτελούν ιδανικές οικολογικές συνθήκες για την ανάπτυξη μιας μεγάλης ποικιλίας φυτών και ζώων.

Περισσότερα από 280 είδη πουλιών έχουν παρατηρηθεί στη λιμνοθάλασσα του Μεσολογγίου και πάνω από 200 είδη στη λίμνη Τριχωνίδα. Πολλά απ' αυτά ανήκουν στα απειλούμενα με εξαφάνιση είδη.

Το ορεινό ανάγλυφο ευνοεί το φώλιασμα και την παρουσία αρπακτικών πουλιών.

Επίσης, στη Στερεά Ελλάδα συναντώνται το τσακάλι, το αγριογούρουνο, το ζαρκάδι, ο αγριόγατος, ο σκίουρος, ο σκαντζόχοιρος, αλλά και ο λαγός, ο ασβός, η αλεπού, το κουνάβι και η νυφίτσα.

Τέλος, η Εύβοια έχει μια από τις πιο πολυσύχναστες λουτροπόλεις της Ελλάδος, την Αιδηψό. Οι πηγές της είναι γνωστές από την αρχαιότητα και χρησιμοποιούνται από τότε χωρίς διακοπή.

Γαλαξίδι.

- Παιδιά, τριάντα χιλιόμετρα έξω από την Αμφισσα βρίσκεται το Γαλαξίδι, ένα όμορφο γραφικό λιμάνι. Στο λιμάνι αυτό η παράδοση ζει ακόμα ανάμεσα στις ψαροταβέρνες και στους ταρσανάδες. Αξίζει να γυρίσετε τα γραφικά δρομάκια της πόλης με τα παλιά διώροφα αρχοντικά και τις ταβέρνες με τα κόκκινα γεράνια και τα γιασεμιά. Αν μάλιστα βρεθείτε εδώ την Καθαρή Δευτέρα, θα έχετε την ευκαιρία να συμμετάσχετε στο παραδοσιακό Γαλαξειδιακό αλευρομουντζούρωμα, ένα διονυσιακό έθιμο, που το βράδυ καταλήγει σε γλέντι.

Στην Αττική υπάρχουν περίπου 60 σπήλαια. Στην Παιανία βρίσκεται ένα από τα ωραιότερα σπήλαια, το επονομαζόμενο Κουτούκι. Μπαίνοντας μέσα, οι τρεις φίλοι μας, αντίκρισαν ένα θέαμα μοναδικό: σταλακτίτες, σταλαγμίτες, κολώνες, συμπλέγματα κ.λπ., και δεν ήξεραν πραγματικά τι να πρωτοθαυμάσουν. Το σπήλαιο έμοιαζε με παραμυθένιο παλάτι.

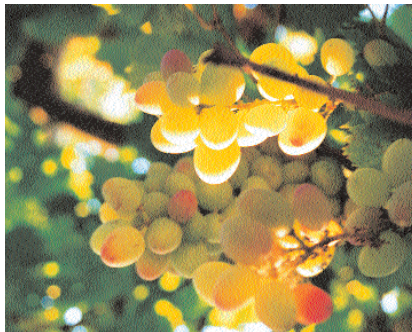

Σπήλαιο Κουτούκι

βρίσκεται σε υψόμετρο 510 μέτρων στις ανατολικές παρυφές του Υμηττού. Το σπήλαιο είναι ηλικίας 2.000.000 ετών.

ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ

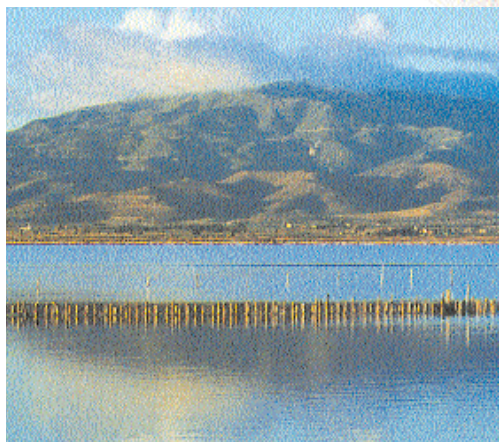
Η παραγωγή είναι πλούσια και με μεγάλη ποικιλία. Φημισμένα είναι τα κρασιά των Μεσογείων, τα σύκα της Εύβοιας, τα τυριά και το κρέας του Παρνασσού, το αυγοτάραχο του Μεσολογγίου, οι ελιές της Άμφισσας, το περίφημο πεντελικό μάρμαρο, οι βελόντζες και τα χαλιά της Αράχοβας.

Ο Αμβρακικός κόλπος

Η λιμνοθάλασσα του Μεσολογγίου
είναι ένας από τους πιο σπουδαίους υδροβιότοπους.

Υπέροχες πεταλούδες
μπορεί κανείς να θαυμάσει σε όλη τη Στερεά Ελλάδα.

ΜΙΝΥΕΣ, ΑΙΤΩΛΟΙ ΚΑΙ ΑΚΑΡΝΑΝΕΣ

Μεγάλο μέρος της ελληνικής ιστορίας έχει εξελιχθεί στη Στερεά Ελλάδα. Η Στερεά κατοικείται από την εποχή του λίθου, όπως δείχνουν τα ευρήματα στην Αλίαρτο, στη Χαλκίδα, στα Ψαχνά κ.α.

Στην εποχή του Μυκηναϊκού πολιτισμού εμφανίζονται οικισμοί σε μεγάλη έκταση με πιο γνωστό βέβαια τον πολιτισμό των Μινύων στον Ορχομενό.

Κατά την Εποχή του Χαλκού (3η - 2η χιλιετία π.Χ.) ο Ορχομενός ήταν γνωστός ως σπουδαίο κέντρο πολιτισμού. Το ανάκτορο και ο θολωτός τάφος φανερώνουν τη δύναμή του στα μυκηναϊκά χρόνια.

Στα ιστορικά χρόνια ο Ορχομενός ήταν γνωστός ως «Η πόλη των Χαρίτων». Προς τιμήν των Χαρίτων γίνονταν μουσικοί και ποιητικοί αγώνες, τα «Χαριπήσια». Σημαντικό κέντρο ήταν ο Ορχομενός και στα ελληνιστικά χρόνια (323 π.Χ. - 30 π.Χ.).

Το 1880-1886, ο Σλήμαν αποκάλυψε το θολωτό τάφο του «Μινύου». Οι έρευνες συνεχίστηκαν το 1970 από την Αρχαιολογική Υπηρεσία και έφεραν στο φως το μυκηναϊκό ανάκτορο, το προϊστορικό νεκροταφείο και το αρχαίο θέατρο.

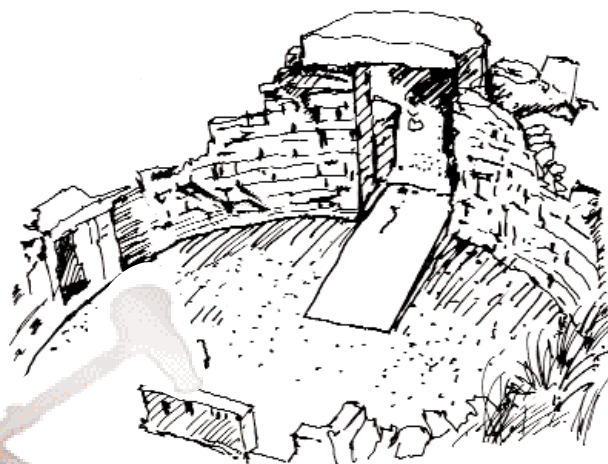
Στα μυκηναϊκά χρόνια η επίδραση των κέντρων της ανατολικής Ελλάδας γίνεται αισθητή σε πολλούς τόπους.

Στην προκλασική αρχαιότητα εμφανίζεται η Ομοσπονδία των Βοιωτών και λαμβάνει χώρα ο δεύτερος ελληνικός αποικισμός, όπου πρωτοστατούν οι Χαλκιδείς και οι Ερετριείς.

Η δυτική Στερεά Ελλάδα ήταν στην αρχαιότητα η χώρα των Αιτωλών και των Ακαρνάνων. Επίμαχο όριο ανάμεσά τους ήταν πάντοτε ο ποταμός Αχελώος.

Θολωτός τάφος του Μινύου 13ος π.Χ. αιώνας.

Με βάση τις ιστορικές μαρτυρίες συμπεραίνουμε ότι οι Αιτωλοί, έως τουλάχιστον τα τέλη του 5ου και τις αρχές 4ου αι. π.Χ., ήταν οργανωμένοι φυλετικά και οι άνθρωποι κατοικούσαν σε διάσπαρτους ατείχιστους οικισμούς. Σε καιρό πολέμου κατέφευγαν σε οχυρωμένες θέσεις. Οι πόλεις ήταν ανεξάρτητες, τις συνέδεε όμως η συνείδηση ότι ανήκαν στο ίδιο έθνος. Αυτό θα πρέπει να είχε οδηγήσει από νωρίς σε μια μορφή συνεργασίας, με αποτέλεσμα να ενώνονται οι φυλές σε κοινή δράση. Η ομοσπονδία των πόλεων (Αιτωλική Συμπολιτεία), έγινε κυρίως στην πρώιμη ελληνιστική εποχή.

Οι Αιτωλοί από τα χρόνια του Πελοποννησιακού πολέμου εμφανίζονται στο προσκήνιο της ιστορίας. Το 426 π.Χ. νικούν τους Αθηναίους. Το 367 π.Χ. εμφανίζονται, ως «Κοινό» πλέον, σύμμαχοι των Θηβών. Η αρχή της πτώσης σημειώνεται με την επίθεση του Φιλίππου Ε΄ το 218 π.Χ. και το 206 π.Χ. εναντίον της Αιτωλίας και της Ακαρνανίας.

Ο ποταμός Αχελώος σήμερα. Στην αρχαιότητα υπήρξε το σύνορο ανάμεσα στη χώρα των Αιτωλών και των Ακαρνανών.

- Χωριστείτε σε τρεις ομάδες και η καθεμιά να αναλάβει να ερευνήσει ένα από τα τρία θέματα:
α. Ορχομενός, β. Ομοσπονδία Βοιωτών και
γ. Μετακινήσεις ελληνικών φύλων.

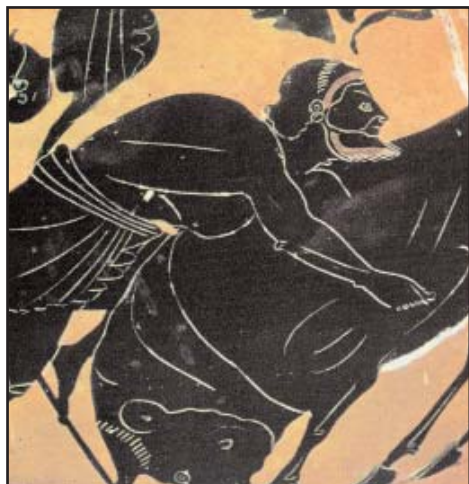
Ο «ΣΥΝΟΙΚΙΣΜΟΣ» ΤΟΥ ΘΗΣΕΑ

Η μυθολογία μας λέει πως η Ρούμελη υπήρξε ο τόπος που οι θεοί και οι ήρωες διάλεξαν, για να ζήσουν. Στη Θήβα γεννήθηκε ο θεός Διόνυσος και ο ήρωας Ηρακλής, ενώ ο Ελικώνας ήταν το σπίτι των Μουσών και του θεού Απόλλωνα. Στην Αθήνα επίσης βρέθηκε και ο Θησεάς, για να συναντήσει ύστερα από

πολλά χρόνια τον πατέρα του, τον Αιγέα.

Θήβα

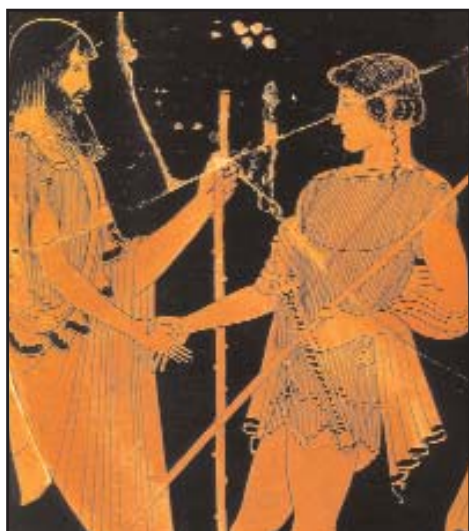
Ο Ηρακλής με το λιοντάρι της Νεμέας.

Η ιστορία μας λοιπόν ξεκινάει από την Αθήνα. Τα πρώτα ίχνη ζωής παρουσιάζονται το 4.000 π.Χ. στη νεολιθική περίοδο.

Από τα διάφορα αρχαιολογικά ευρήματα (αγγεία, εργαλεία και ερείπια σπιτιών) γνωρίζουμε πως η περιοχή της Ακρόπολης κατοικήθηκε από νωρίς.

Αργότερα (13ος π.Χ. αι.), πρώτος βασιλιάς της Αθήνας γίνεται ο Θησεάς. Ο Θησεάς ήταν ο πρώτος μεταρρυθμιστής.

Στην εποχή του, την Αττική την αποτελούσαν δώδεκα πόλεις, που η κάθε μια είχε και το δικό της άρχοντα και οι οποίες συχνά φιλονικούσαν μεταξύ τους. Ο Θησεάς ένωσε τις πόλεις και έκανε ένα «συνοικισμό». Για να γιορτάσει αυτό το γεγονός καθιέρωσε μια γιορτή για τη νέα Αθήνα που αργότερα ονομάστηκε «Παναθήναια».

Ο Αιγέας και ο Θησεάς.

Ανάγλυφα από το ναό του Παρθενώνα.

- Μήπως ξέρεις από ποιον πήρε το όνομά της η Αθήνα;
- Αν θες να μάθεις περισσότερα για τον Αιγέα και το Αιγαίο Πέλαγος άνοιξε τη Μυθοχώρα.
- Τι σημαίνει «μεταρρυθμιστής»;
- Αν θέλτετε βρείτε στοιχεία για τη γιορτή των Παναθηναίων.

Η «ΜΗΤΕΡΑ» ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ...

Μετά το Θησέα την Αθήνα κυβέρνησαν οι γιοι του. Λίγο καιρό μετά τον θάνατο του τελευταίου βασιλιά, του Κόδρου (7ος π.Χ. αι.), οι φτωχοί κάτοικοι ζήτησαν να μοιραστεί η γη σε όλους

και να γίνουν νέοι νόμοι. Έτσι το 624 π.Χ. οι Αθηναίοι ανέθεσαν στον Δράκοντα να φτιάξει νέους νόμους. Οι νόμοι αυτοί ήταν τόσο αυστηροί, που έλεγαν πως γράφτηκαν με αίμα. Και σήμερα, όταν λέμε, ότι οι νόμοι αυτοί είναι «δρακόντειοι» εννοούμε πως είναι πολύ σκληροί.

Ο Σόλωνας.

Οι Αθηναίοι καθώς δεν άντεχαν τους νόμους αυτούς, αφού για το παραμικρό σφάλμα τιμωρούνταν αυστηρά, ακόμα και με θάνατο, άρχισαν να διαμαρτύρονται και να παραπονιούνται. Η ηρεμία στην πόλη κινδύνευε, ώσπου το 574 π.Χ. ένας νέος νομοθέτης και μεταρρυθμιστής, ο Σόλωνας, χάρισε τα χρέη των φτωχών, ελευθέρωσε όσους είχαν γίνει δούλοι από οφειλές και έκανε νέους νόμους. Ένας άλλος γνωστός ηγέτης ήταν ο Πεισίστρατος (605-527 π.Χ.) που οργάνωσε την οικονομία της Αθήνας και προώθησε τα γράμματα και τις τέχνες.

Εκείνος όμως που οργάνωσε καλύτερα το πολίτευμα στην Αθήνα ήταν ο Κλεισθένης (570-507 π.Χ.). Στα χρόνια του όλοι οι πολίτες απέκτησαν τα ίδια δικαιώματα και η Εκκλησία του Δήμου έγινε πιο ισχυρή. Το πολίτευμα αυτό ήταν η δημοκρατία.

Ο Θουκυδίδης.

«Το πολίτευμα μας δε ζηλεύει τους νόμους των άλλων, εμείς οι ίδιοι είμαστε παράδειγμα για τους άλλους. Και επειδή δε ζούμε στηριζόμενοι στους λίγους αλλά στους περισσότερους, το πολίτευμα μας λέγεται δημοκρατία. Οι νόμοι δίνουν σε όλους τα ίδια δικαιώματα. Κι όταν βλέπουμε πως κάποιος είναι ικανός, τον προτιμούμε να πάρει μέρος στη δημόσια διοίκηση. Αν κανένας είναι φτωχός, αλλά έχει να προσφέρει κάτι καλό στην πόλη, δεν εμποδίζεται εξαιτίας της φτώχειας του...».

Θουκυδίδη, Επτάφυιος, II, 37.

- Πώς κρίνεις τους νόμους του Δράκοντα; Συζήτησε το θέμα αυτό στην τάξη με τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές σου.
- Πώς κρίνεις εσύ το δημοκρατικό πολίτευμα; Πιστεύεις πως είναι το καλύτερο; Γιατί;
- Ποιοι αποτελούσαν την Εκκλησία του Δήμου; Με ποιο θεσμό αντιστοιχεί σήμερα;

«ΓΗ ΚΑΙ ΥΔΩΡ»

Αναπαράσταση της μάχης των Πλαταιών σε μετώπη του Παρθενώνα.

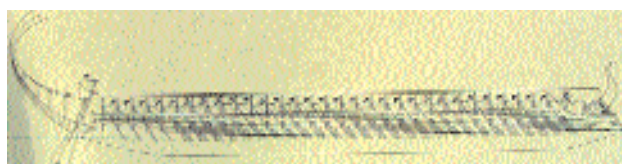
ΘΕΡΜΟΠΥΛΕΣ

Τιμή σ' εκείνους όπου στην ζωή των
ώρισαν και φυλάγουν Θερμοπύλες.
Ποτέ από χρέος μη κινούντες...
Και περισσότερη τιμή τους πρέπει
όταν προβλέπουν (και πολλοί
προβλέπουν)
πως ο Εφιάλτης θα φανεί στο τέλος,
κ' οι Μήδοι επί τέλους θα διαβούνε.

Κ.Π. Καβάφης (1903)

Αρκετά χρόνια μετά ένας μεγάλος κίνδυνος εμφανίζεται για τους Έλληνες: οι Πέρσες. Οι Πέρσες με το βασιλιά τους Δαρείο θέλησαν να καταλάβουν την Ελλάδα. Έστειλαν, λοιπόν, πρέσβεις στις ελληνικές πόλεις για να ζητήσουν «γη και ύδωρ», δηλαδή υποταγή. Οι Αθηναίοι αντιστάθηκαν στο νέο

Αθηναϊκή τριήρης.

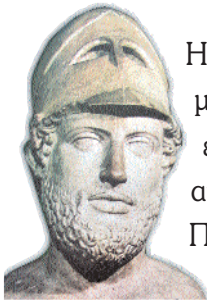
κατακτητή και τον νίκησαν στο Μαραθώνα (490 π.Χ.), ενώ μαζί με τους άλλους Έλληνες, τον πολέμησαν στις Θερμοπύλες με αρχηγό τον βασιλιά της Σπάρτης Λεωνίδα (480 π.Χ.), στη Σαλαμίνα με τον Θεμιστοκλή (480 π.Χ.) και στις Πλαταιές με τον Πausανία (479 π.Χ.).

Τύμβος Μαραθώνα.

Μετά τους Περσικούς πολέμους, οι Αθηναίοι με τον Θεμιστοκλή ξαναχτίζουν την πόλη τους που είχε καταστραφεί από τους Πέρσες. Ο Θεμιστοκλής ήθελε να κάνει την Αθήνα τη μεγαλύτερη ναυτική δύναμη της Ελλάδας. Το σχέδιό του, όμως, δεν μπόρεσε να το ολοκληρώσει ο ίδιος. Οι ολιγαρχικοί με τη βοήθεια της Σπάρτης τον «εξοστράκισαν». Νέοι ηγέτες της Αθήνας έγιναν ο Αριστείδης και ο Κίμων (466-449 π.Χ.).

ΕΝΑΣ ΧΡΥΣΟΣ ΑΙΩΝΑΣ

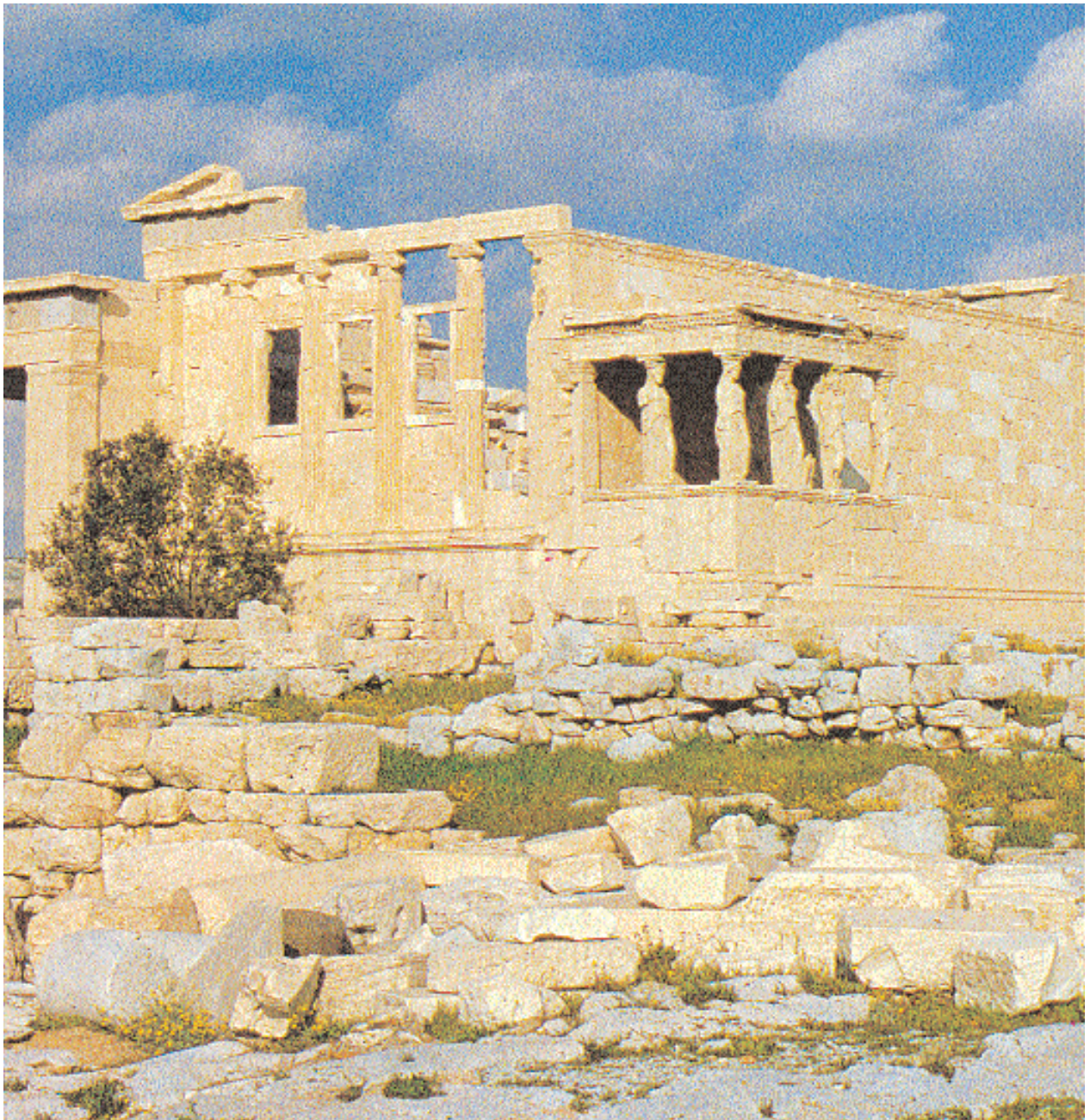
Ο Περικλής.

Η εποχή της μεγάλης ακμής της πόλης στο μισό του 5ου π.Χ. συνδέθηκε με το όνομα ενός λαμπρού πολιτικού, του Περικλή. Γι' αυτό και ονομάστηκε «χρυσός αιώνας του Περικλή».

Ο σπουδαίος αυτός πολιτικός με συνεργάτες τον Φειδία, τον Ικτίνο, τον Καλλικράτη κ.ά., στόλισε την πόλη με θαυμαστά έργα. Έτσι, στα χρόνια του φτιάχτηκαν ο Παρθενώνας, τα Προπύλαια και το Ερεχθείο.

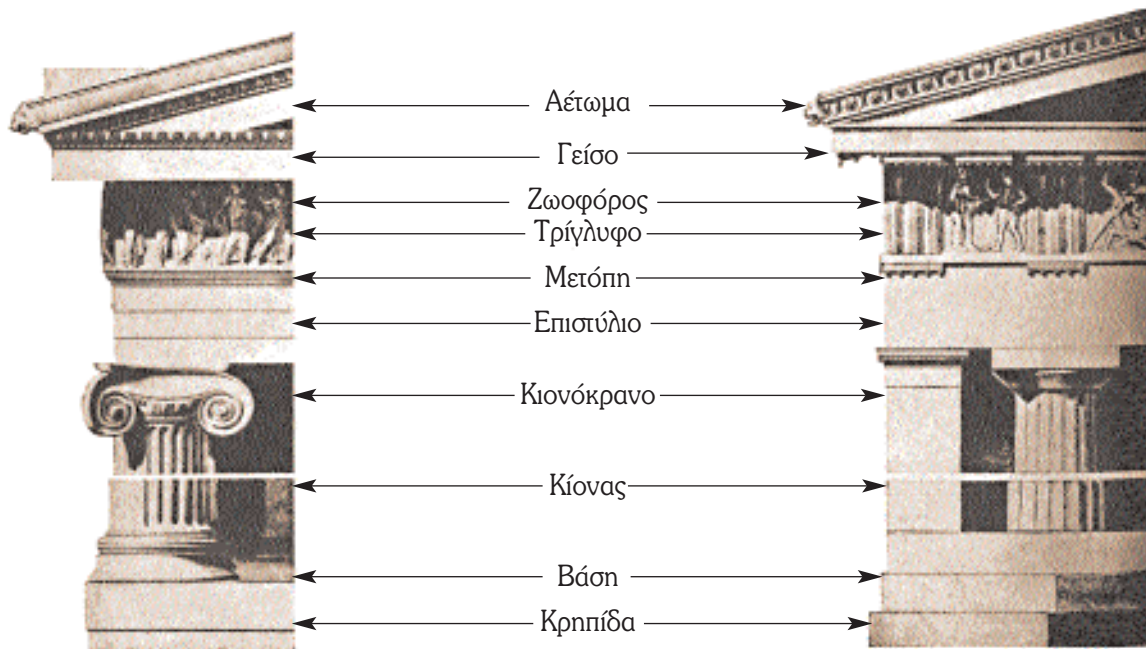
Η Ακρόπολη των Αθηνών.

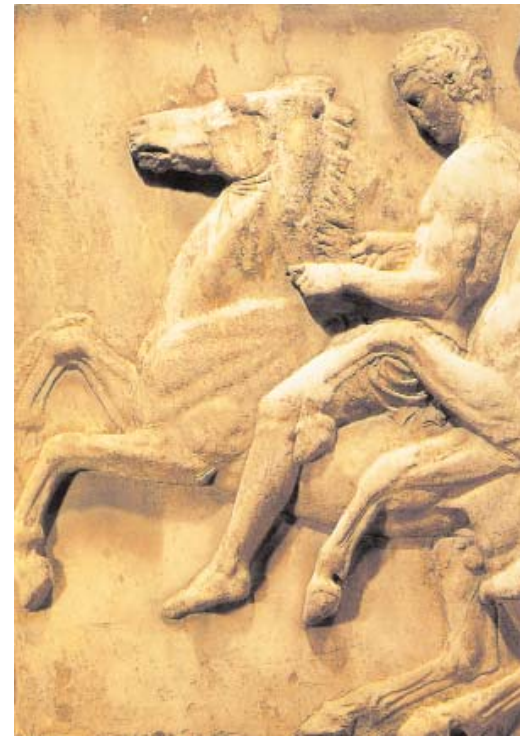
Εννιά χρόνια χρειάστηκαν για το χτίσιμο του ναού. Τα επίσημα εγκαίνιά του έγιναν το 439 π.Χ., στα μεγάλα Παναθήναια. Είχε δυο σειρές κολώνες Δωρικού ρυθμού με πολλά στοιχεία Ιωνικού.

ΙΩΝΙΚΟΣ ΡΥΘΜΟΣ

ΔΩΡΙΚΟΣ ΡΥΘΜΟΣ

Ανάγλυφα με τη πομπή των Παναθηναίων (από τη ζωοφόρο του Παρθενώνα).

- Στην εικόνα με τους ρυθμούς βλέπεις τις διαφορές του Δωρικού με τον Ιωνικό. Μπορείς να τις σημειώσεις;

Από τη ζωοφόρο του Παρθενώνα.

Στην αρχή του 21ου αιώνα η Ακρόπολη αναστηλώνεται. Ο χώρος της έχει γίνει ένα μεγάλο σχολείο για αναστηλώσεις. Διακόσιοι πενήντα επιστήμονες και τεχνικοί δουλεύουν στο «εργοτάξιο» της. Παράλληλα, ολοκληρώνεται και η κατασκευή του νέου Μουσείου της Ακρόπολης.

Στην Ακρόπολη δεκάδες επιστήμονες και τεχνικοί δουλεύουν στο εργοτάξιο της.

...ΚΑΙ ΟΛΟΙ ΝΑ ΛΕΝΕ ΝΑ ΕΝΑΣ ΣΟΦΟΣ

Στην κλασική Αθήνα η εκπαίδευση των νέων περιελάμβανε τα γράμματα, τη γυμναστική και τη μουσική. Τα παιδιά ξεκινούσαν το σχολείο σε ηλικία 7 ετών.

Η διδασκαλία των

γραμμάτων, που γινόταν από το «γραμματιστή», περιελάμβανε γραφή και ανάγνωση, αριθμητική, γραμματική και ποίηση (κυρίως τα Ομηρικά έπη). Συχνά οι μαθητές συνοδεύονταν στο σχολείο από τον «παιδαγωγό» που τους βοηθούσε στη μελέτη.

Τις ασκήσεις γυμναστικής επιτηρούσε ο «παιδοτρίβης». Τα αθλήματα στα οποία δινόταν έμφαση ήταν κυρίως ο αγώνας δρόμου, το άλμα εις μήκος, η ρίψη του ακοντίου και του δίσκου, η πάλη και η πυγμαχία. Οι μαθητές γυμνάζονταν στην παλαίστρα που βρισκόταν στο γυμναστήριο.

Η διδασκαλία της μουσικής περιλάμβανε χορό και την εκμάθηση μουσικών οργάνων, κυρίως κιθάρας και αυλού.

Στόχος της στοιχειώδους εκπαίδευσης ήταν να προετοιμάσει κάθε νέο για τη ζωή της πόλης, να τον κάνει όπως έλεγαν «καλό καγαθό» (ωραίο και ενάρετο).

Μετά τους Περσικούς πολέμους, οι ελληνικές πόλεις και ιδιαίτερα η Αθήνα παρουσιάζουν μια μεγάλη

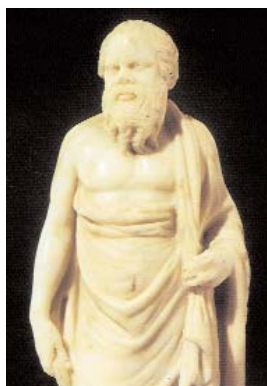

πνευματική άνθιση. Από τα μέσα του 5ου αι.

«σοφιστές», όπως ο Πρωταγόρας, Γοργίας κ.ά. καλλιεργούν και διδάσκουν τις επιστήμες: τη γεωμετρία, τη φυσική, την

αστρονομία, την ιατρική, τη

ρητορική, τη φιλοσοφία κ.ά. Το παιδευτικό κίνημα των Σοφιστών ονομάστηκε «Ελληνικός Διαφωτισμός».

Ο Σωκράτης.

Εκείνη την εποχή στην Αθήνα ένας άνδρας με εξαιρετικές πνευματικές ικανότητες συγκεντρώνει γύρω του πλήθος μαθητών. Είναι ο Σωκράτης, ο πατέρας της φιλοσοφίας. Η διδασκαλία αλλά και η ίδια του η ζωή αποτέλεσαν τη βάση για τη δημιουργία πολλών φιλοσοφικών σχολών.

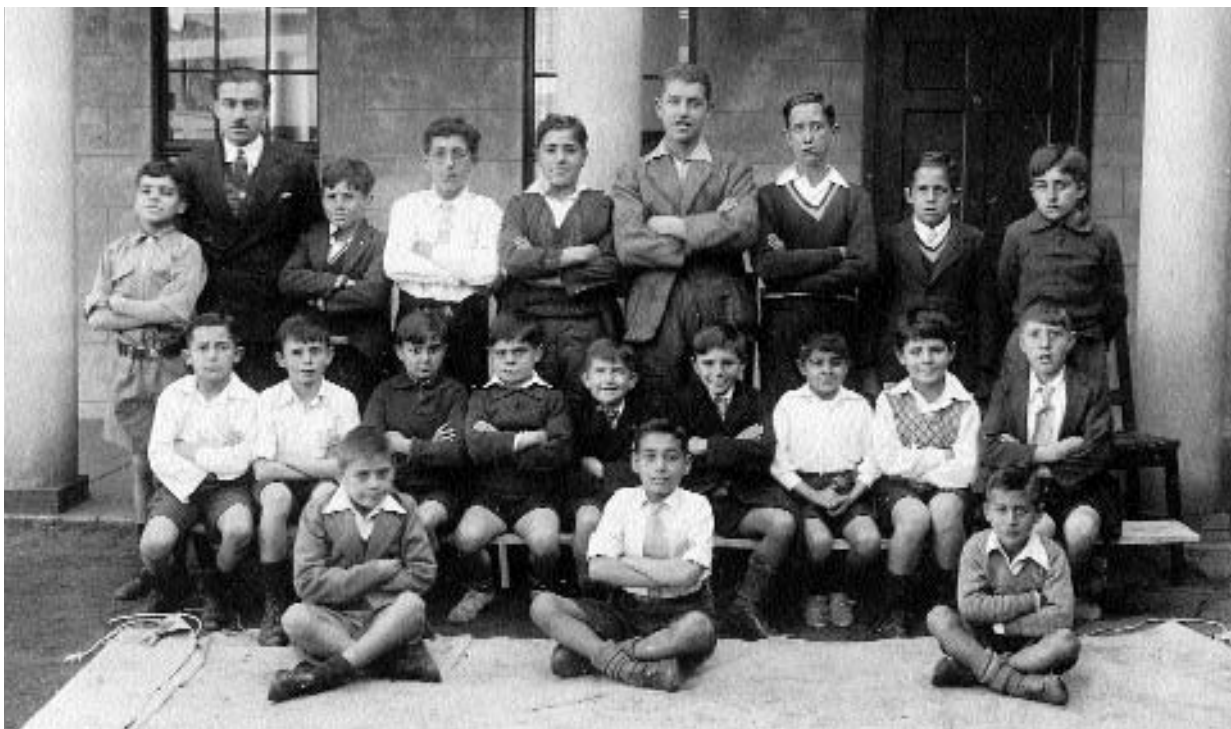
Για τον Σωκράτη το ανώτατο αγαθό δεν είναι η ίδια η ζωή αλλά ο σωστός και ενάρετος τρόπος να ζεις, «ου το ζην,

αλλά το ευ ζην». Επίσης, θεωρούσε ότι κανείς άνθρωπος δεν είναι με τη θέλησή του κακός, «ουδείς εκών κακός», απλά αδύναμος γιατί του λείπει η γνώση.

Συνεχιστές του έργου του υπήρξαν οι φιλόσοφοι Πλάτωνας και Αριστοτέλης. Το έργο τους σηματοδεύει την ακμή της φιλοσοφικής σκέψης και αποτελεί θεμέλιο του ευρωπαϊκού πολιτισμού.

- Σχολιάστε τις απόψεις του Σωκράτη στην τάξη. Βρείτε περισσότερες πληροφορίες για τον Σωκράτη, τον Πλάτωνα και τον Αριστοτέλη. Ποια σχέση τους συνδέει;

ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

- Παιδιά, στα νεότερα χρόνια, δηλαδή εδώ και δύο αιώνες περίπου, οι Έλληνες μεταναστεύουν.

Το πρώτο ελληνικό σχολείο στο Γιοχάνεσμπουργκ.

- Όπου όμως κι αν βρίσκονται νιώθουν την ανάγκη να προσφέρουν στα παιδιά τους και την ελληνική παιδεία. Έτσι, από παλιά, σιγά σιγά και με τη συνεργασία των ελληνικών κυβερνήσεων, ιδρύθηκαν πολλά ελληνικά σχολεία.

Το ελληνικό Κολλέγιο στη Μεγάλη Βρετανία (1870-1884).

- Παράλληλα με το γερμανικό σχολείο τα ελληνόπουλα της Γερμανίας πηγαίνουν και στο ελληνικό σχολείο. Απ' ότι ξέρω και τα ελληνόπουλα που ζουν σε άλλες χώρες κάνουν το ίδιο.

Τετράδραχμο του 5ου αι. π.Χ. Αθηναϊκά νομίσματα σαν κι αυτό είχαν επικρατήσει σε όλες τις ελληνικές αγορές.

Ο ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Η μεγάλη ανάπτυξη της Αθήνας την έφερε σε σύγκρουση με την Κόρινθο και τη Σπάρτη. Έτσι το 431 π.Χ., ξέσπασε ανάμεσα στους Έλληνες, ένας μεγάλος εμφύλιος πόλεμος, ο Πελοποννησιακός, ο οποίος τελείωσε με την ήττα των Αθηναίων (404 π.Χ.).

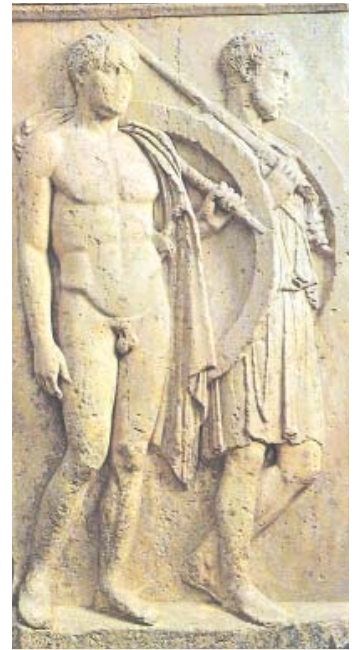
Ο πόλεμος αυτός χωρίζεται σε τρεις φάσεις. Η πρώτη φάση τελειώνει το 421 π.Χ., με την ειρήνη του Νικία. Στη δεύτερη φάση έχουμε την εκστρατεία στη Σικελία, όπου νικούνται οι Αθηναίοι. Στην τρίτη φάση (413-404 π.Χ.) καταστρέφεται ο στόλος των Αθηναίων στους Αιγός Ποταμούς (405 π.Χ.), λήγει ο πόλεμος, αρχίζει η ηγεμονία των Σπαρτιατών και εγκαθίστανται στην Αθήνα οι 30 τύραννοι.

Κράνη της εποχής του Πελοποννησιακού πολέμου.

Στη λευκή λήκυθο της εικόνας, νεαρός πολεμιστής περιβάλλεται από μέλη της οικογένειάς του που τον αποχαιρετούν. Τέλος του 5ου αι. Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο.

Επιτύμβια στήλη δυο Αθηναίων πολεμιστών του Χαϊρέδημου και του Λυκέα, που πιστεύεται ότι σκοτώθηκαν σε μια μάχη του Πελοποννησιακού Πολέμου (5ος αι. π.Χ.).

Μισό αιώνα αργότερα η ήττα της Αθήνας από τον βασιλιά της Μακεδονίας Φίλιππο Β' έδειξε πως η πόλη είχε χάσει πια την παντοδυναμία της.

ΨΑΧΝΟΝΤΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ...

Κάποτε ένας βασιλιάς, ο Φοίνικας Κάδμος, ψάχνοντας να βρει την αδερφή του, την Ευρώπη, που την είχε κλέψει ο θεός Δίας, επισκέφτηκε το μαντείο των Δελφών. Εκεί, ο χρησμός που του δόθηκε, ήταν να θυσιάσει στη θεά Αθηνά μία αγελάδα και να φτιάξει μια πόλη την Καδμεία. Η πόλη αυτή είναι η σημερινή Θήβα. Γύρω στα 1100 π.Χ., την Καδμεία κατέλαβαν οι Βοιωτοί. Η Θήβα στα χρόνια τους και κυρίως από το 427 μέχρι το 386 π.Χ., γνώρισε μεγάλη ακμή.

Ο Επαμεινώνδας.

Οι Σπαρτιάτες όμως, δεν ήθελαν να γίνει η Θήβα μια νέα Αθήνα. Γι' αυτό και την κατέλαβαν (382 π.Χ.). Η κατάληψη αυτή κράτησε πολύ λίγο, καθώς οι Θηβαίοι με αρχηγούς τον Επαμεινώνδα και τον Πελοπίδα επαναστάτησαν. Στην μάχη που έγινε στα Λεύκτρα, οι Βοιωτοί νίκησαν.

Έτσι, η Θήβα από το 371 έως το 362 π.Χ., έγινε η πρώτη πόλη της Ελλάδας.

Η αρπαγή της Ευρώπης.

- Παιδιά, στη Θήβα μπορεί κανείς κάθε χρόνο την Καθαρή Δευτέρα να απολαύσει το φημισμένο βλάχικο γάμο, ένα έθιμο που οι ντόπιοι φροντίζουν να διατηρούν από παλιά. Αν βρεθείτε εκεί, μπορείτε να αγοράσετε κρέας από τη Λιβαδειά και από τη διπλανή Λαμία ελιές, φλοκάτες, μπακίρια, χειροποίητα ολόμαλλα υφαντά, τυρί «φορμαέλα», χυλοπίτες και τραχανά.

- Λίγο πιο πέρα στο βουνό του Παρνασσού λειτουργεί άριστο χιονοδρομικό κέντρο, όπου διασκεδάσαμε με την ψυχή μας κάνοντας σκι. Μείναμε σε ένα από τα υπέροχα καταφύγια που βρίσκονται εκεί...

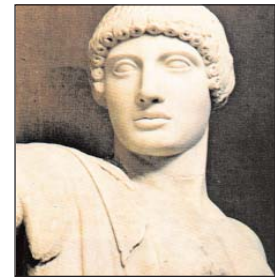
Οι χιονοδρομικές εγκαταστάσεις του Παρνασσού.

ΤΟ ΜΑΝΤΕΙΟ ΤΩΝ ΔΕΛΦΩΝ

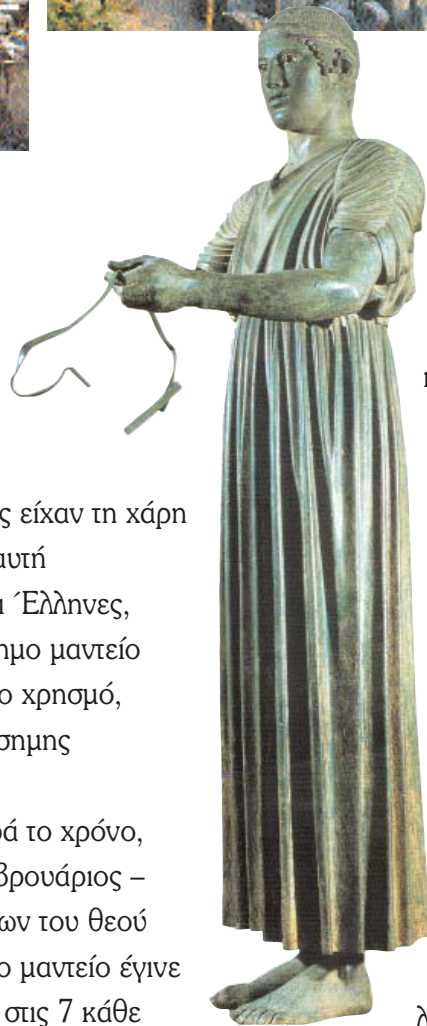
Το μαντείο των Δελφών.

Ο Απόλλωνας.

Από τα πολύ παλιά χρόνια, η περιέργεια και ο φόβος των ανθρώπων για το άγνωστο μέλλον, τους έκανε να ψάχνουν τις απαντήσεις σε εκείνους τους ανθρώπους που πίστευαν πως είχαν τη χάρη κάποιου θεού. Τη συνήθεια αυτή ακολουθούσαν και οι αρχαίοι Έλληνες, όταν επισκέπτονταν το περίφημο μαντείο των Δελφών για να πάρουν το χρησμό, τη συμβουλή δηλαδή της διάσημης μάντισσας Πυθίας.

Οι χρησμοί δίνονταν μια φορά το χρόνο, στις 7 του μηνός Βυσίου (Φεβρουάριος – Μάρτιος), ημέρα των γενεθλίων του θεού Απόλλωνα. Αργότερα, όταν το μαντείο έγινε γνωστό, οι χρησμοί δίνονταν στις 7 κάθε μήνα.

Ο Ηνίοχος.

Η ζωή για αρκετά χρόνια κυλούσε ήρεμα στο μαντείο των Δελφών. Η αμφικτιονία, μία θρησκευτική ένωση δώδεκα γειτονικών κρατών, φρόντιζε τους Πυθικούς αγώνες, τις γιορτές και τις θυσίες που γίνονταν για τον Απόλλωνα. Οι επισκέπτες του μαντείου αυξάνονταν και μαζί αυξανόταν και ο πλούτος του. Ο πλούτος αυτός έγινε η αιτία για να ξεσπάσουν (6ος –5ος π.Χ. αι.) τρεις «ιεροί», όπως τους έλεγαν, πόλεμοι. Στα χρόνια αυτά το μαντείο έχασε την ελευθερία του από τους Φωκείς, τους Μακεδόνες και τους Αμφισσειείς.

Η λάμψη όμως του μαντείου των Δελφών έσβησε οριστικά με τα μέτρα του Θεοδοσίου του Μεγάλου, ο οποίος το 392 μ.Χ. απαγόρευσε την τέλεση της αρχαίας λατρείας και των αγώνων....

- Τι ήταν οι αμφικτιονίες; Υπάρχουν σήμερα τέτοιοι θεσμοί σε παγκόσμιο επίπεδο;

ΟΙ ΡΩΜΑΙΟΙ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Το προσκλήτήριο του Αγέλαου, στρατηγού της Αιτωλικής Συμπολιτείας, που καταγόταν από τη Ναύπακτο, προς τους Έλληνες και τον Φίλιππο Ε' να ενωθούν κατά του ρωμαϊκού κίνδυνου δεν βρήκε απήχηση. Η συμμετοχή του Αιτωλικού ιππικού στη μάχη στις Κυνός Κεφαλές (197 π.Χ.) ήταν αποφασιστική για τη ρωμαϊκή νίκη. Στον πόλεμο μεταξύ Ρωμαίων και Αντιόχου της Συρίας (192-191 π.Χ.), που προκάλεσαν οι Αιτωλοί, χάνουν οι ίδιοι την εύνοια των Ρωμαίων και υφίστανται τις συνέπειες.

Η αντίσταση τους χαλαρώνει και η Συμπολιτεία υπάγεται ουσιαστικά στη Ρώμη. Περί το 167 π.Χ., η Αιτωλία ακολουθεί την τύχη της άλλης Ελλάδας. Μετά τη ναυμαχία του Ακτίου, 31 π.Χ., ο Αύγουστος αναγκάζει τους κατοίκους των Ακαρνανικών πόλεων και πολλούς Αιτωλούς να μετοικήσουν στη Νικόπολη και στην Άμφισσα. Το 146 π.Χ. εισβάλλουν στην Αττική οι Ρωμαίοι. Οι Ρωμαίοι γοπεύτηκαν από τα ωραία κτίρια,

Η Πύλη του Αδριανού που χτίστηκε από τον αυτοκράτορα Αδριανό το 2ο μ.Χ. αι.

Αντίγραφο Καρυάτιδας σε οπή της Ρώμης.

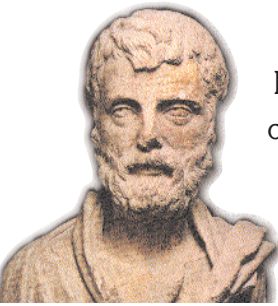
«Η ΕΛΛΑΔΑ
ΚΑΤΑΚΤΗΜΕΝΗ ΜΕ
ΤΑ ΟΠΛΑ ΝΙΚΗΣΕ
ΤΟΝ ΑΓΡΙΟ
ΚΑΤΑΚΤΗΤΗ ΚΙ
ΕΦΕΡΕ ΤΙΣ ΤΕΧΝΕΣ
ΣΤΟ ΑΠΟΛΙΤΙΣΤΟ
ΛΑΤΙΟ».

ΟΡΑΤΙΟΣ

τα αγάλματα και τα θέατρα που υπήρχαν εκεί και θέλησαν να κάνουν την πόλη τους, τη Ρώμη, μια νέα Αθήνα. Κατά τη ρωμαϊκή περίοδο, η Αθήνα γνώρισε κατά βάση ευημερία αν και δεν έλειψαν και οι δύσκολες στιγμές. Η πιο λαμπρή περίοδος ήταν αυτή του αυτοκράτορα Αδριανού, που ευεργέτησε την αγαπημένη του πόλη.

- Συζητήστε στην τάξη σας τα λόγια του Ρωμαίου Οράτιου. Πιστεύεις ότι έχει δίκιο ο Οράτιος;
- Μπορείς να συγκρίνεις το ρωμαϊκό αντίγραφο της Καρυάτιδας με την εικόνα του Ερεχθείου;

ΔΑΣΚΑΛΟΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΤΗΣ

Προτομή του Ηρώδη του Αττικού (2ος αι. μ.Χ.).

Κατά τη ρωμαϊκή περίοδο η Αθήνα ήταν σπουδαίο κέντρο ανώτερων σπουδών φιλοσοφίας και ρητορικής.

Γνωστός στην ιστορία έχει μείνει ο Αθηναίος ρήτορας και φιλόσοφος Ηρώδης ο Αττικός (101-177 μ.Χ.). Ο Ηρώδης ο Αττικός προσέφερε στην Αθήνα σπουδαία έργα, όπως το Παναθηναϊκό Στάδιο, το Ωδείο κι άλλα. Από τα συγγράμματά του σώζονται ελάχιστα αποσπάσματα.

Κοντά στον Αθηναίο Ηρώδη τον Αττικό σπούδασε και ο φιλόσοφος Μάρκος Αυρήλιος που το 161 μ.Χ. ανέβηκε στο θρόνο της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας. Εκείνος, στα έργα του, υποστήριξε ότι ο άνθρωπος θα πρέπει να επιδιώκει τη σωφροσύνη αλλά και να συμμετέχει στη λειτουργία της πολιτείας. Πίστευε, ότι οι αρετές αναπτύσσονται μέσα από την επαφή με την κοινωνία. Από τα έργα του Μάρκου Αυρήλιου, που έγραψε στα ελληνικά, σώθηκαν τα «Εις εαυτόν» (12 βιβλία).

Το Ωδείο του Ηρώδη Αττικού στην Αθήνα. Κτίστηκε ανάμεσα στο 160 - 174 μ.Χ. στη νότια πλευρά της Ακρόπολης.

- Συζητήστε στην τάξη σας τις απόψεις του Μάρκου Αυρήλιου.

ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ

Β'

Από τον Θησέα στον Ηρώδη τον Απικό

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

«ΟΦΘΑΛΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ...»

Η ιστορία της Στερεάς Ελλάδας και ειδικότερα της Αθήνας αρχίζει τον 4ο αιώνα και τοποθετείται μέσα στο πλαίσιο της Βυζαντινής Ιστορίας. Γύρω στο 355 σπούδασαν στις σχολές της Αθήνας ο Γρηγόριος ο Νανσιανός, ο Βασίλειος ο Μέγας, ο αυτοκράτορας Ιουλιανός και ο Λιβάνιος που χαρακτήρισε την Αθήνα «οφθαλμό της Ελλάδος». Όταν ανέβηκε στο θρόνο ο Θεοδοσίος ο Α΄ (379-395) πολέμησε τις αρχαίες θρησκείες. Ωστόσο, στην Αθήνα δεν σταμάτησε η διδασκαλία στις φιλοσοφικές σχολές.

Όμως ο Ιουστινιανός ο Α΄ (527-565) το 529 κλείνει τις φιλοσοφικές σχολές. Από τότε η Αθήνα έγινε

Ο Ιουλιανός.

Ο Μ. Βασίλειος, πίνακας του Εμμανουήλ Τζάνε Μπουνιάλη, 1667.

απλά μια επαρχιακή πόλη του βυζαντινού κράτους. Όταν κτιζόταν η Αγία Σοφία έστειλαν κίονες από την Αθήνα και από άλλα μέρη για την ανοικοδόμηση του ναού. Στα χρόνια του Ιουστινιανού ο Παρθενώνας, το Θησείο και άλλοι αρχαίοι ναοί έγιναν χριστιανικοί.

Την ίδια εποχή μια καλλιεργημένη Αθηναία, η Αθηναΐς, θα γίνει αυτοκράτειρα του Βυζαντίου, αφού πρώτα βαφτίστηκε σε Ευδοξία.

Τον 8ο αιώνα μ.Χ. η Ειρήνη η Αθηναία ήταν η δεύτερη Αθηναία που στέφθηκε αυτοκράτειρα του Βυζαντίου. Η τελευταία Αθηναία που ανέβηκε στο θρόνο ήταν η Θεοφανώ, ανιψιά της Ειρήνης. Τον 9ο αι. η Στερεά Ελλάδα ακολουθεί τη γενική αναγέννηση του κράτους. Στο θρόνο του Βυζαντίου βρίσκεται η Μακεδονική δυναστεία. Οι ελληνικές πόλεις, μεταξύ των οποίων και η Αθήνα, ακμάζουν.

ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΤΩΝ... ΝΤΕ ΛΑ ΡΟΣ

Όσιος Λουκάς.

- Παιδιά, κοντά στο Δίστομο, μέσα σε μια περιοχή γεμάτη από αμυγδαλιές, βρίσκεται

το μοναστήρι του Οσίου Λουκά, που χτίστηκε τον 11ο αι. μ.Χ.. Το μοναστήρι αυτό αποτελείται από δύο εκκλησίες που δε μοιάζουν μεταξύ τους. Η παλαιότερη, αφιερωμένη στη μητέρα του Χριστού, την Παναγία, είναι μικρή ενώ ελάχιστα τμήματα από τις τοιχογραφίες της σώζονται σήμερα. Η μεγάλη εκκλησία, αφιερωμένη στον Όσιο Λουκά, που ασκήτεψε και τάφηκε εδώ, είναι γνωστή για τα υπέροχα ψηφιδωτά της.

Το Δαφνί, το σπουδαιότερο βυζαντινό μνημείο της Αττικής.

Τα χρόνια πενούσαν και η Αθήνα (11ος –12ος αι.) – μαζί με την Κόρινθο, την Πάτρα και τη Θήβα – έγινε μια από τις πιο σημαντικές πόλεις της Ελλάδας. Αυτό

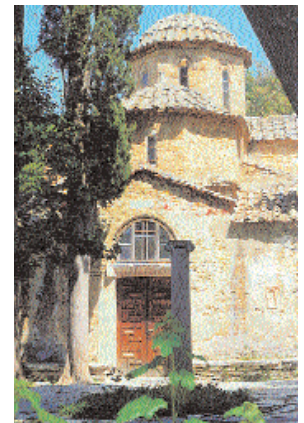
Όσιος Λουκάς. Ψηφιδωτό.

φαίνεται και από τις εκκλησίες και τις μονές που χτίστηκαν τότε (Καπνικαρέα, Καισαριανή, Όμορφη Εκκλησιά, Μονή Δαφνίου και Άγιοι Απόστολοι κ.λπ.).

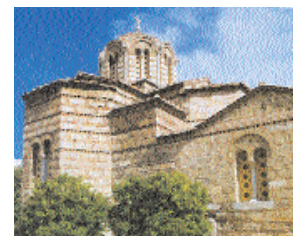
Στα 1204 μ.Χ., νέοι κατακτητές εμφανίζονται στη Στερεά Ελλάδα: οι Φράγκοι.

Ο Αρχηγός τους ήταν ο Όθωνας Ντε λα Ρος.

Τα εδάφη της βυζαντινής αυτοκρατορίας μοιράζονται στους Φράγκους φεουδάρχες. Η Αττική, η Βοιωτία και τα Μέγαρα δόθηκαν στον Όθωνα Ντε λα Ρος. Η κυριαρχία των Φράγκων κράτησε για δύο περίπου αιώνες μέχρι το 1456 μ.Χ.

Το μοναστήρι της Καισαριανής που χτίστηκε τον 11ο μ.Χ. αι.

Άγιοι Απόστολοι.

- Κοίταξε προσεκτικά τις παραπάνω φωτογραφίες που απεικονίζουν χριστιανικούς ναούς. Τι παρατηρείς; Συζητήστε το στην τάξη.

ΦΡΑΓΚΟΙ ΚΑΙ ΚΑΤΑΛΑΝΟΙ

Η Εύβοια υπήρξε βυζαντινή επαρχία με ιδιαίτερη σημασία για τη Βυζαντινή αυτοκρατορία. Ο αυτοκράτορας Ιουστινιανός τον 6ο μ.Χ. αιώνα οχύρωσε τη Χαλκίδα, για να την προστατέψει από ξένες επιδρομές. Μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Φράγκους, ο Βονιφάτιος Μονφερατικός κατέλαβε την Εύβοια και έτσι εδραιώνει η φραγκοκρατία. Στη διάρκεια του Βενετο- τουρκικού πολέμου η Χαλκίδα

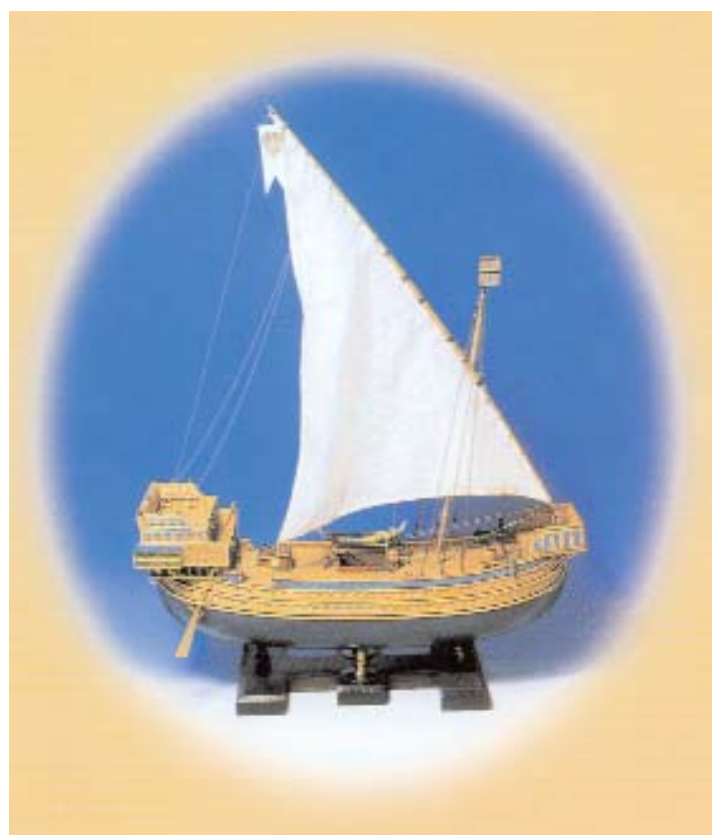
κυριεύεται (1470 μ.Χ.) από τους Τούρκους, γεγονός που αποτέλεσε

Οι δύο όψεις από Φράγκικα νομίσματα του 15ου αι. που βρέθηκαν στη Ρόδο.

σταθμό στη μεσαιωνική ιστορίας της.

Η Βοιωτία, μαζί με την Αθήνα, αποτέλεσαν το Δουκάτο των Αθηνών, με πρωτεύουσα τη Θήβα, ενώ από το 1311 έως το 1387 την περιοχή κατέλαβαν οι Καταλανοί. Άνθρωποι σκληροί, που προκάλεσαν τον αφορισμό του Πάπα, όταν ενόχλησαν τους Ενετούς της Εύβοιας και τα εκεί συμφέροντά του.

Κουμπαρέα, ιστιοφόρο εμπορικό πλοίο του 14ου αι., Ναυτικό Μουσείο Κρήτης, Χανιά.

Στην εποχή τους, γίνεται ο εποικισμός της Αττικής και της Βοιωτίας, από τους Αρβανίτες. Τους Καταλανούς διαδέχθηκαν οι Ιταλοί.

Η Φθιώτιδα, κατά τη Βυζαντινή περίοδο παρουσίασε ιδιαίτερη ακμή, με κέντρο τη Λαμία.

Στη βυζαντινή περίοδο η Αιτωλία και η Ακαρνανία υπάγονται σε διαφορετικά θέματα. Μετά την κατάκτηση της Κωνσταντινουπόλεως από τους Φράγκους, η Αιτωλοακαρνανία υπάγεται στο Δεσποτάτο της Ηπείρου. Στην περιοχή εισδύουν Αλβανοί, των οποίων την εξουσία κατέλυσε ο αυθέντης Κεφαλληνίας και Ζακύνθου Κάρολος Α΄ Τόκκος, ο οποίος στις αρχές του 15ου αι. εισχωρεί στην Αιτωλοακαρνανία, όπως και στην Ήπειρο, επιδιώκοντας να ανασυστήσει το Δεσποτάτο της Ηπείρου.

- Χωριστείτε σε ομάδες και βρείτε πληροφορίες για τους Καταλανούς και τους Αλβανούς και παρουσιάστε τις στην τάξη.

ΠΕΡΠΑΤΩ ΣΤΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ... ΚΑΙ ΞΑΝΑΘΥΜΑΜΑΙ

